

LAUSUNTOJA JA SELVITYKSIÄ 2005:9

*Vaalitiedotustyöryhmän muistiosta
annetut lausunnot*

LAUSUNTOJA JA SELVITYKSIÄ 2005:9

*Vaalitiedotustyöryhmän muistiosta
annetut lausunnot.*

OIKEUSMINISTERIÖ
HELSINKI 2005

ISSN 1458-7149
ISBN 952-466-280-9
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
9.3.2005

<p>Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)</p> <p>Ulla Rehula</p>	<p>Julkaisun laji Lausuntotiivistelmä</p>		
	<p>Toimeksiantaja Oikeusministeriö</p>		
	<p>Toimielimen asettamispäivä 4.2.2004</p>		
<p>Julkaisun nimi Vaalitiedotusturyhmän muistiosta annetut lausunnot</p>			
<p>Julkaisun osat Lausuntotiivistelmä, liite</p>			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Oikeusministeriön asettaman vaalitiedotusturyhmän muistio ”Äänestysaktiivisuuden lisääminen tiedotuksen keinoin” valmistui 22.12.2004. Muistiosta pyydettiin lausunnot 29 taholta. Lausuntoja saatiin 18.</p> <p>Lausunnoissa suhtauduttiin pääosin myönteisesti työryhmän ehdotuksiin. Internetin käytön tehostaminen sai kannatusta yleisellä tasolla ja seitsemän lausunnonantajaa kannatti erityisesti www.vaalit.fi -sivujen kehittämistä.</p> <p>Internetiin ehdotettua tietokantaa vaaleissa valittujen aiemmasta toiminnasta kannatettiin kahdessa ja vastustettiin kahdessa lausunnossa.</p> <p>Valtion vaalikoneeseen suhtauduttiin kielteisesti tai epäillen viidessä lausunnossa ja osittain myönteisesti kahdessa lausunnossa.</p> <p>Uusien julkaisujen toteuttamista kannatettiin viidessä lausunnossa.</p>			
<p>Avainsanat: (asiasanat) vaalit, äänestäminen, europarlamenttivaalit, kunnallisvaalit, kansalaisvaikuttaminen</p>			
<p>Muut tiedot tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 6/51/2004, OM016:00/2003, OM001:00/2004</p>			
<p>Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2005:9</p>	<p>ISSN 1458-7149</p>	<p>ISBN 952-466-280-9</p>	
<p>Kokonaissivumäärä</p>	<p>Kieli suomi</p>	<p>Hinta</p>	<p>Luottamuksellisuus julkinen</p>
<p>Jakaja Oikeusministeriö</p>	<p>Kustantaja Oikeusministeriö</p>		

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum
9.3.2005

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation Remissammandrag	
Ulla Rehula		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
		Datum då organet tillsattes 4.2.2004	
Publikation (även den finska titeln) Utlåtanden om valinformationsgruppens promemoria (Vaalitiedotustyöryhmän muistiosta annetut lausunnot)			
Publikationens delar Remissammandrag, bilaga			
Referat Valinformationsgruppens promemoria "Ökning av valdeltagandet genom informationsverksamhet" blev färdig den 22 december 2004. Ett utlåtande om promemorian begärdes av 29 parter. Ett utlåtande gavs av 18 parter. I utlåtandena ställde man sig huvudsakligen positiv till arbetsgruppens förslag. En ökad användning av internet fick stöd på allmän nivå och sju remissinstanser stödde speciellt utvecklandet av www.vaalit.fi-sidorna. En internetdatabas där det berättas om de invaldas tidigare verksamhet fick stöd av två remissinstanser medan två motsatte sig förslaget. I fem utlåtanden ställde man sig negativ eller tveksam till statens valmaskin och i två utlåtanden delvis positiv. Utarbetandet av nya publikationer stöddes i fem utlåtanden.			
Nyckelord Val, röstning, Europaparlamentsvalet, kommunalvalet, medborgarinflytande			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren) JM 6/51/2004, JM016:00/2003, JM001:00/2004			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2005:9		ISSN 1458-7149	ISBN 952-466-280-9
Sidoantal	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto.....	1
2. Yhteenvedo lausunnoista.....	1
2.1. Nykyisten toimien tehostaminen.....	2
2.2. Uudet toimet.....	2
2.3. Muita kannanottoja.....	3

1. Johdanto

Oikeusministeriö asetti 4.2.2004 vaalitiedotustyöryhmän (diaarinumero OM 6/51/2004, hankenumero OM 001:00/2004) koordinoimaan ja kehittämään tiedotusta vuoden 2004 europarlamenttivaaleissa ja kunnallisvaaleissa. Työryhmän tehtävänä oli kartoittaa sekä pyrkiä kehittämään ja monipuolistamaan vuoden 2004 europarlamenttivaaleihin ja kunnallisvaaleihin liittyvää viestintää. Sen tuli pohtia myös viestinnän tehostamisen vaihtoehtoja sekä koordinoida eri toimijoiden viestintää päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Vaalitiedotustyöryhmän muistio ”Äänestysaktiivisuuden lisääminen tiedotuksen keinoin” (Oikeusministeriön julkaisu 13/2004) valmistui 22.12.2004. Muistiossa työryhmä ehdotti erilaisia tiedotustoimia, joiden avulla voitaisiin pyrkiä lisäämään äänestysaktiivisuutta vaaleissa. Kansalaisten tiedonsaannin parantamiseksi viranomaiset voisivat laatia demokratiaa ja vaaleja koskevia julkaisuja, joissa kerrotaan esimerkiksi osallistumisesta, vaalijärjestelmästä, äänestämisestä ja ehdokkaista. Äänestämään aktivoivia esitteitä voitaisiin erityisesti kohdistaa ryhmille, joiden äänestysaktiivisuus on alhainen. Nuoria voitaisiin pyrkiä aktivoimaan tiedottamalla vaaleista oppilaitoksissa ja perustamalla oppilaitoksiin ennakoäänestyspaikkoja.

Äänioikeutetuille lähetettävään ilmoituskorttiin voitaisiin sisällyttää nykyistä enemmän tietoa esimerkiksi ennakoäänestyspaikoista ja ehdokkaista. Vaaleihin liittyvää verkkoviestintää kehitettäisiin ja Internetiin voitaisiin esimerkiksi harkita perustettavaksi valtion vaalikone sekä tietokanta, jonka avulla voi seurata edustajiksi valittujen toimintaa eduskunnassa, valtuustossa ja Euroopan parlamentissa.

Vaalitiedotustyöryhmän muistiosta pyydettiin lausuntoja kaikkiaan 29 taholta: eduskunnalta, valtioneuvoston kanslialta, ulkoasiainministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, opetusministeriöltä, Väestörekisterikeskukselta, puoluekisterissä olevilta puolueilta (19 kpl), Suomen Kuntaliitolta, Suomen Journalistiliitolta ja Sanomalehtien Liitolta.

Pyydettyjä lausuntoja annettiin 17. Lausunnon antoivat eduskunnan kanslia, valtioneuvoston kanslia, sisäasiainministeriön kuntaosasto, valtiovarainministeriö, opetusministeriö, Väestörekisterikeskus, Suomen Kuntaliitto, Suomen Journalistiliitto, Sanomalehtien Liitto sekä puolueista Suomen Keskusta, Suomen Kristillisdemokraatit, Vihreä liitto, Vasemmistoliitto, Itsenäisyyspuolue Vapaa Suomen Liitto, Köyhien Asialla, Suomen Kommunistinen Puolue sekä Rauhan ja Sosialismin puolesta - Kommunistinen Työväenpuolue. Lisäksi Suomi-Seura ja ulkosuomalaisparlamentti antoivat yhteisen lausunnon. Lausuntoja saatiin siten yhteensä 18.

2. Yhteenvedo lausunnoista

Useissa lausunnoissa korostettiin, että vaalitiedotustyöryhmän työ ja pyrkimys äänestysaktiivisuuden lisäämiseen on tärkeää. Lausunnoissa suhtauduttiin yleisesti ottaen myönteisesti vaalityöryhmän ehdotuksiin.

2.1. Nykyisten toimien tehostaminen

Internetin käytön tehostaminen yleisellä tasolla sai kannatusta useissa lausunnoissa.

Vaalisivujen (www.vaalit.fi) kehittämistä kannatti seitsemän lausunnonantajaa (Suomen Kuntaliitto, Suomen Journalistiliitto, Suomen Keskusta, Suomen Kristillisdemokraatit, Vihreä liitto, Vasemmistoliitto sekä Suomi-Seura ja ulkosuomalaisparlamentti).

Vaalisivujen **kielivalikoiman** lisäämistä kannattivat Suomen Kuntaliitto ja Vasemmistoliitto. Ulkosuomalaisten omaa osiota kannattivat Suomen Kuntaliitto sekä Suomi-Seura ja ulkosuomalaisparlamentti.

Internetiin ehdotettua **tietokantaa**, josta voisi hakea tietoa vaaleissa valittujen aiemmasta toiminnasta, kannattivat valtiovarainministeriö ja Suomen Kristillisdemokraatit. Tietokantaan suhtautuivat kielteisesti tai varauksellisesti Suomen Kuntaliitto ja Vihreä liitto.

Keskitetyn **valtion vaalikoneen** perustamiseen suhtauduttiin pääosin kielteisesti tai epäillen (Eduskunnan kanslia, valtiovarainministeriö, Suomen Kuntaliitto, Vihreä liitto ja Vasemmistoliitto). Vaalikonetta kannatti varauksin Suomen Kristillisdemokraatit, joka ehdotti että sen tulisi mieluiten esitellä eri puolueiden linjoja. Myös Suomen Keskusta näki valtion vaalikoneella olevan hyviä puolia, mutta arvioi koneella tuskin olevan merkitystä äänestysaktiivisuuden nousulle.

Tv- ja radiotietoiskujen teon jatkaminen sai kannatusta (Suomen Journalistiliitto, Suomen Keskusta, Suomen Kristillisdemokraatit ja Vasemmistoliitto).

Kampanjoiden toteuttamista nykyistä useampien yhteistyötahojen voimin kannatti eduskunnan kanslia. Vihreä liitto ehdotti kampanjoiden vaikuttavuuden tutkimista ja parhaiden käytäntöjen kokoamista. Sisäasiainministeriö esitti, että analysoidaisiin kuntien äänestysaktiivisuuskampanjat vuoden 2004 kunnallisvaaleissa hyvien käytäntöjen löytämiseksi.

Äänioikeutetuille lähetettävän **ilmoituskortin** kehittämistä nykyistä informatiivisemmaksi kannattivat valtiovarainministeriö, Suomen Kuntaliitto ja Suomen Keskusta.

Vaalien **tietopalvelujen** ja **tulostiedotuksen** kehittämistä kannattivat Suomen Kuntaliitto ja Suomen Journalistiliitto.

2.2. Uudet toimet

Yleisten ja vaalikohtaisten **julkaisujen** sekä tietyille kohderyhmille suunnattujen tiedotteiden ja julkaisujen toteuttaminen sai useissa lausunnoissa kannatusta (eduskunnan kanslia, Vihreä liitto, Itsenäisyyspuolue Vapaan Suomen Liitto, Köyhien Asialla, Suomi-Seura ja ulkosuomalaisparlamentti).

Vaaleja ja politiikkaa koskevien **tv- ja radio-ohjelmien** tuottamista kannatettiin Suomen Journalistiliiton ja Vasemmistoliiton lausunnoissa.

Maksetun **mainonnan** lisäämistä esimerkiksi äänestyspaikoista kannattivat eduskunnan kanslia, Sanomalehtien Liitto ja Vasemmistoliitto. **Kadunvarsimainonnan** osalta monet lausunnonantajat korostivat, että kuntien pystyttämien mainoskehikoiden käytön tulee olla puolueille ilmaista (Suomen Keskusta, Vihreä liitto, Suomen Kommunistinen Puolue, Itsenäisyyspuolue Vapaan

Suomen Liitto). Lisäksi lausunnoissa kannatettiin tiedotuksen lisäämistä **ennakkoäänestyspaikoista ja äänestyspaikoista** (Väestörekisterikeskus, Suomen Keskusta ja Suomen Kommunistinen Puolue).

Matkapuhelinmainontaan suhtauduttiin myönteisesti Suomen Kuntaliiton ja Vasemmistoliiton lausunnoissa. Vihreä liitto vastusti ilman pyyntöä lähetettyä muistutusviestiä äänestämisestä, mutta kannatti tilattavaa muistutusviestiä.

Oppilaitoksissa tapahtuvaa tiedotusta kannattivat Suomen Kuntaliitto, Suomen Keskusta ja Vasemmistoliitto. Eduskunnan kanslia ja Suomen Kuntaliitto toivoivat, että erityinen huomio kiinnitetään opetussisältöjen kehittämiseen sekä toimintaan, joka kannustaisi osallistumaan. Opetusministeriön lausunnossa huomautettiin, että oppilaitokset ja niiden opiskelijayhdistykset voivat itse päättää muistioissa esitetyistä asioista. Ennakkoäänestyspaikkojen sijoittamista oppilaitoksiin kannatettiin Suomen Keskustan ja Vihreän liiton lausunnoissa.

Demokratiapalkintoon, -esikuviin ja -asiamiehiin suhtauduttiin kriittisesti eduskunnan kanslian ja Suomen Kristillisdemokraattien lausunnoissa. Demokratiaesikuvia kannatti varauksella Vasemmistoliitto, joka huomautti, että politiikan viihteellistymistä on kuitenkin varottava.

2.3. Muita kannanottoja

Eräät puolueet (Suomen Kristillisdemokraatit, Vihreä liitto, Köyhien Asialla ja Suomen Kommunistinen Puolue) ehdottivat lausunnoissaan valtion myöntämän puoluetuen kasvattamista mm. puoluetta koskevan perusinformaation kääntämiseksi eri kielille sekä puoluetuen jakamista myös eduskunnan ulkopuolisille puolueille.

Sisäasiainministeriön, Suomen Keskustan, Suomen Kristillisdemokraattien, Vihreän liiton ja Vasemmistoliiton lausunnoissa korostettiin tarvetta suunnata tiedotusta vähän äänestäville ryhmille ja pohtia esimerkiksi maahanmuuttajien aktivointia.

Eduskunnan kanslia ehdotti, että oikeusministeriö asettaisi keväällä 2005 uuden vaalitiedotustyöryhmän, joka aloittaisi toimintansa syksyllä 2005. Työryhmän tehtävänä olisi tiedottaa eduskuntavaaleista 2007 ja kannustaa ihmisiä käyttämään äänioikeuttaan.